

โรคไข้หวัดนก (Avian Influenza)

เชื้อก่อโรค :

เกิดจากเชื้อไวรัส Influenza A (H5N1) ในตระกูล Orthomyxoviridae ซึ่งเป็น RNA ไวรัส ชนิดมีเปลือกหุ้ม โดยมี Antigen ที่ผิว ที่สำคัญ ได้แก่ Hemagglutinin (H) มี 15 ชนิด และ Neuraminidase (N) มี 9 ชนิด มีรายงานว่าเชื้อไวรัส H5N1 ติดต่อสูคนเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2540 เป็นผลให้ได้ภัย 3 ขวบ ชาวฮ่องกงเสียชีวิต

แหล่งรังโรค :

สัตว์น้ำ (Aquatic bird) เป็นแหล่งเก็บเชื้อของไวรัส Influenza A ทั้ง 15 Subtype พบว่าเชื้อไวรัสสามารถแบ่งตัวได้ ในลำไส้ของสัตว์ประเภทเป็ดป่า (Wild Duck) โดยไม่ทำให้สัตว์เกิดอาการ สัตว์เหล่านี้จะขับถ่ายเชื้อไวรัสออกมาพร้อมกับอุจจาระ สามารถพบเชื้อไวรัส Avian Influenza ได้ ในกองอุจจาระใหม่ๆ และน้ำในทะเลสาบ ซึ่งในแต่ละปีจะมีลูกนกเป็ดน้ำจำนวนมาก เกิดขึ้นทั่วโลก ลูกนกเหล่านี้ได้รับเชื้อไวรัสที่อยู่ในน้ำ เมื่อนกเป็ดน้ำโตก็จะย้ายถิ่น และแพร่กระจายเชื้อไวรัสได้อย่างกว้างขวาง

การแพร่กระจายของโรคไข้หวัดนก :

เชื้อไวรัส Avian Influenza จากสัตว์น้ำในธรรมชาติ (Wild aquatic bird) ถูกขับถ่ายออกมาจากอุจจาระ จะติดต่อไปยังสัตว์ปีกต่างๆ เช่น เป็ด ไก่ ห่าน ในฟาร์มหรือในบ้าน ทางระบบทางเดินหายใจและทางเดินอาหาร จากเหตุการณ์โรคไข้หวัดนกในฮ่องกงพบว่า เชื้อได้แพร่กระจายจากนกที่อยู่ชายฝั่งไปสู่เป็ด โดยการปนเปื้อนทางอุจจาระ จากนั้นเชื้อได้แพร่กระจายไปสู่ไก่และปีกหลักอยู่ในตลาดขังสัตว์ที่มีชีวิต (Live

bird market) เชื้อไวรัสจากไก่ก็สามารถแพร่กระจายสู่คนได้ ในช่วงนี้เชื้อที่ผ่านสัตว์มาหลายชนิดจะมีการปรับเปลี่ยนตัวเองจนสามารถมีฤทธิ์ก่อโรคได้สูง (Highly Pathogenic) ในไก่และในคน แต่จะไม่ก่อโรคในเป็ดและในห่าน

การติดต่อของโรคจากสัตว์มายังคน :

คนสามารถติดเชื้อโดยตรง จากการสัมผัสกับสัตว์ และโดยทางอ้อมจากการสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งจากสัตว์ที่เป็นโรค เช่น อุจจาระ น้ำมูก น้ำตา น้ำลายของสัตว์ป่วย อย่างไรก็ตามยังไม่มีรายงานว่า มีการติดต่อของโรคจากคนไปสู่คน

ระยะฟักตัวของโรคในสัตว์ :

เมื่อเปิด ไก่ ในฟาร์มและในบ้านติดเชื้อมีแสดงอาการภายในไม่กี่ชั่วโมง - 3 วัน

อาการของโรคในสัตว์ :

เมื่อเปิด ไก่ ได้รับเชื้อเข้าไปจะมีอาการซึม ซึมพอม ไม่กินอาหาร ขนยุ่ง ไอ จาม หายใจลำบาก หน้าบวม หงอนและเหนียงบวม มีสีคล้ำ มีอาการทางประสาท ท้องเสีย หรืออาจตายกระทันหันโดยไม่แสดงอาการ อัตราการตายอาจสูงถึง 100%

ระยะฟักตัวของโรคในคน :

เมื่อคนได้รับเชื้อเข้าไปจะมีอาการภายใน 1 - 3 วัน

อาการของโรคในคน :

ในคนอาจมีอาการทางระบบทางเดินหายใจเฉียบพลัน มีไข้สูงมากกว่า 38 องศาเซลเซียส มีอาการปวดกล้ามเนื้อ ไอ หายใจผิดปกติ หนาวสั่น ปวดศีรษะอ่อนเพลีย มีน้ำมูกและเจ็บคอ บางครั้งพบว่ามีอาการตาแดง ซึ่งจะหายเองได้ภายใน 2 - 7 วัน หากมีอาการแทรกซ้อน จะมีอาการรุนแรงถึงปอดบวมได้ โดยเฉพาะในเด็กและผู้สูงอายุ อาการอื่นๆ ที่พบไม่บ่อย ได้แก่ เสียงแหบ เจ็บหน้าอก กลัวแสง คลื่นไส้ ปวดท้อง และอุจจาระร่วง

กลุ่มคนที่เสี่ยงต่อโรคไข้หวัดนก :

ผู้ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรค ได้แก่ ผู้ที่มีอาชีพใกล้ชิดและคลุกคลีกับสัตว์ปีก เช่น ผู้เลี้ยง ขำแหละ ขนส่ง ขนย้าย ผู้ขายสัตว์ปีก ซากสัตว์ปีก และบุคลากรทางสัตวแพทย์

การรักษา :

การรักษาที่สำคัญ คือ การรักษาตามอาการ และการรักษาแบบประคับประคอง การให้ยาต้านไวรัสยังไม่เป็นที่นิยมมากนัก

1. การรักษาแบบประคับประคอง ผู้ป่วยที่มีอาการมากต้องให้นอนพัก ควรให้น้ำให้เพียงพอและแก้ไขภาวะไม่สมดุลย์ของอิเล็กโทรลัยต์ ในผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อนทางระบบการหายใจ ควรดูแลเรื่องทางเดินหายใจ (Airway) ให้ออกซิเจนหรือใส่เครื่องช่วยหายใจตามความรุนแรงของโรคผู้ป่วยที่มีกลุ่มอาการ Reye ควรดูแลอาการที่เกิดตามหลังความดันในกะโหลกศีรษะเพิ่มขึ้น
2. การรักษาตามอาการ
 - ให้ยาลดไข้ในเด็กไม่ควรใช้กรด Salicylic ควรให้ยาลดไข้ชนิดอื่น
 - ลดอาการทางระบบหายใจ ได้แก่ ลดอาการคัดจมูก อาการไอ ด้วยยาลดอาการดังกล่าว

3. การใช้ยาด้านไวรัส ในปัจจุบันยังไม่มี Guideline ในการใช้ยาด้านไวรัสในการรักษาโรคไข้หวัดใหญ่ในประเทศไทย ในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศแคนาดามีการจดทะเบียนยา Amantadine และ Rimantadine ในการรักษาไข้หวัดใหญ่ ในผู้ป่วยที่มีภาวะแทรกซ้อน ปัญหาสำคัญที่สุดของการใช้ยาด้านไวรัสคือการดื้อยาซึ่งจะจำกัดการใช้ยาเหล่านี้

การป้องกันโรคไข้หวัดนก :

1. กลุ่มผู้บริโภคไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่

1.1 ควรรับประทานเนื้อที่ปรุงสุกเท่านั้น เนื่องจากเชื้อโรคต่าง ๆ ที่อาจปนเปื้อนมาไม่ว่าจะเป็นเชื้อไวรัส แบคทีเรีย หรือพยาธิจะถูกทำลายไปด้วยความร้อน

1.2 เนื้อไก่ที่มีขายตามท้องตลาดในขณะนี้ถือว่ามีความปลอดภัยสามารถบริโภคได้ตามปกติแต่ต้องรับประทานเนื้อไก่สุกเท่านั้น

1.3 สำหรับไข่ไก่ควรเลือกฟองที่สดใหม่และไม่มีมูลไก่ติดเปื้อนที่เปลือกไข่ ก่อนปรุงควรนำมาล้างให้สะอาดและปรุงให้สุกก่อนรับประทาน

2. กลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงไก่หรือเกี่ยวข้องกับสัตว์ในฟาร์มที่มีการระบาด ซึ่งเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดโรคจากสัตว์ ควรปฏิบัติโดยเคร่งครัดดังนี้

2.1 เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ ต้องป้องกันไม่ให้สัตว์อื่น ๆ รวมทั้งนก เข้ามาในโรงเรือนเพราะอาจนำเชื้อโรคเข้ามา นอกจากนั้นจะต้องรักษาความสะอาดโรงเรือนให้ดียิ่งขึ้น และหากมีไก่ป่วยหรือตายออกมาจำหน่ายและทำการกำจัดทิ้งตามคำแนะนำของปศุสัตว์อย่างเคร่งครัด เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อไปสู่สัตว์หรือคน

2.2 ผู้ที่เลี้ยงสัตว์หรือผู้ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัตว์ในฟาร์มที่มีการระบาด ไม่ว่าจากสาเหตุใด ควรดูแลระมัดระวังตัวเองอย่างถูกต้องโดยใช้อุปกรณ์ป้องกันร่างกาย เช่น พลาสติกหรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดจมูกปาก ถุงมือ แวนตา และต้องหมั่นล้างมือบ่อย ๆ โดยเฉพาะหลังจับต้องสัตว์ป่วยหรือซากสัตว์ที่ตาย

2.3 รับประทานอาหารด้วยน้ำและสบูให้สะอาดและต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าทุกครั้งหลังปฏิบัติงานเสร็จ เสื้อผ้าชุดเดิมพลาสติกหรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดจมูกปากถุงมือ แวนตา ควรนำไปซักหรือล้างให้สะอาดและผึ่งกลางแดดให้แห้งสนิทก่อนนำมาใช้อีกครั้ง

2.4 ควรรักษาร่างกายให้แข็งแรง เพื่อให้ร่างกายมีภูมิคุ้มกันโรคได้ดี โดยการรับประทานอาหารให้ครบถ้วน รวมทั้งผักและผลไม้ งดบุหรี่และสุรา นอนหลับพักผ่อนให้เพียงพอ ควรสวมเสื้อผ้าให้อบอุ่นพอในช่วงอากาศเย็น

3. ควรมีการติดตามดูแลสุขภาพของผู้ที่ทำหน้าที่ฆ่า ขนย้าย และสมาชิกในครอบครัวอย่างใกล้ชิด เมื่อบุคคลเหล่านี้มีอาการป่วยคล้ายโรคไข้หวัดใหญ่หายใจไม่สะดวก และมีอาการติดเชื้อที่ตา ควรรายงานให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขทราบทันที ส่วนผู้ที่ติดเชื้อได้ง่าย เช่น ผู้ที่ป่วยด้วยโรคหัวใจเรื้อรัง ปอดเรื้อรัง และผู้ที่อายุมากกว่า 60 ปี ควรหลีกเลี่ยงงานที่ต้องเกี่ยวข้องและสัมผัสกับสัตว์เหล่านั้น

4. หากมีอาการไม่สบาย เช่น มีไข้ ปวดศีรษะ หนาวสั่น เจ็บคอ ไอ เป็นต้น ต้องรีบไปพบแพทย์ทันที และแจ้งแพทย์ด้วยว่าทำงานในฟาร์มเลี้ยงสัตว์

ขอบคุณข้อมูลจาก http://www.dpck5.com/Knowledge/h5n1_01.html